

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ ГРУП ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ДО НАВЧАННЯ У ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ»

У статті обґрунтовано сутність поняття «готовність студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у ВТНЗ». Визначено структурні компоненти дефініції, її критерії, показники, встановлений їхній взаємозв'язок. Наведений аналіз підкреслює багатоплановість психологічних, педагогічних, філософських і соціологічних досліджень поняття «готовність».

Ключові слова: вищі технічні навчальні заклади, готовність до навчання, довузівська підготовка, студенти-іноземці, структура готовності.

В статье обоснована сущность понятия «готовность студентов-иностранцев групп довузовской подготовки к обучению во ВТУЗах». Выделены компоненты структуры определения, критерии, показатели и установлена их взаимосвязь. Представленный анализ подчеркивает многоплановость психологических, педагогических, философских и социологических исследований понятия «готовность».

Ключевые слова: высшие технические учебные заведения, готовность к обучению, довузовская подготовка, студенты-иностранцы, структура готовности.

The essence of the concept of «readiness of foreign students in groups preparation for training in the higher technical schools» has been proved in the article. Components of structure of definition, criteria, parameters are allocated and their interrelation is established. The presented analysis emphasizes diversity of psychological, pedagogical, philosophical and sociological researches of concept «readiness».

Key words: higher technical educational establishments, readiness for training, preparatory for training in universities, students-foreigners, structure of readiness.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах суспільних трансформацій та входження України до європейського освітнього простору, актуальність і значущість завдань, що постають у зв'язку з цим перед вищою школою, потребують розуміння процеси з підготовки висококваліфікованих та конкурентноздатних фахівців у тому числі іноземного походження. Готовність студента-іноземця груп довузівської підготовки (СІГДП) до навчання допомагає у майбутньому успішно виконувати йому свої студентські обов'язки, правильно застосовувати знання, досвід, зберігати самоконтроль і мати змогу перебудови з появою непередбачених обставин та перешкод. Готовність СІГДП до навчання у ВТНЗ – це передумова ефективності його діяльності не тільки у стінах університету, але й після його закінчення, у професійній сфері.

Актуальність та доцільність даного педагогічного дослідження підтверджується тим, що виконується відповідно до тематичного плану Національного

технічного університету «Харківський політехнічний університет» у процесі розробки держбюджетних тем: «Розробка методології формування психологічної готовності майбутніх фахівців технічного університету до професійної діяльності (РК № 0107U000600), «Формування управлінської гуманітарно-технічної еліти у ВТНЗ з використанням інноваційних педагогічних технологій» (РК № 0110U4001253).

Аналіз останніх досліджень та публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Вивченню проблеми формування готовності як до вибору професії, так і до майбутньої трудової діяльності присвячено ряд психологічних, філософських, педагогічних і соціологічних досліджень Абульханової-Славської К. А., Алферова Ю. С., Батишева С. Я., Буєвої Л. П., Євдокимова В. І., Іващенко Ф. І., Ігнатюк О. А., Кікнадзе Д. А., Климова С. О., Коломинського Я. Л., Короткевича А.Т., Костюка Г. С., Ломова Б. Ф., Моляко В. О., Мясіщева В. М., Полякова В. О., Троцько Г. В.,

Узнадзе Д. Н., Чебишевої В. В., та інших. Визначення поняття «готовність» проводиться з різноманітних підходів, насамперед з особистісного та функціонального [1; 9; 11-13 та ін.] та інші дослідники.

Серед численних досліджень, що присвячені готовності до діяльності, варто виокремити ті з них, які пов'язані з *формуванням професійної спрямованості* (Абдулгалімов Р. М., Бас Г. Г., Біда Д. Д., Гарбич Р. І., Єлісеєва О. Ю., Єфіменко П. Б., Жебровский Б. М., Козіна М. В., Корабліна Е. П., Коржова Л. С., Лучечка Р. І., Матяш Н. Ю., Мачуський В. В., Нікітіна О. Ю., Осадчий С. В., Осипова О. В., Пашинський А. М., Соколова Л. Г., Тополь О. В., Шевченко Н. О., Ширинський В. І. та ін.); *готовності до творчої діяльності* (Король А. М. та ін.); *готовності до служби в Збройних Силах України* (Івашковський В. В., Кубіцький С. О. та ін.), *готовності молодих фахівців до науково-дослідної та професійної діяльності* (Краснова М. А., Ларіонова Г. О. та багато інших) [4; 8; 10; 14 та ін.].

Проте, саме довузівська підготовка, як один із рівнів неперервної професійної освіти заслуговує розгляду, детального вивчення та аналізу. Так, наприклад, проблемам формування *готовності старшокласників до професійного самовизначення, адаптації в умовах професійного навчання* присвячено роботи педагогів та психологів (Куліненко Л. Б., Мачуський В. В., та ін.). Без сумніву, ці наукові доробки заслуговують на увагу та вивчення, але готовність студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у вищих технічних навчальних закладах ще є мало розробленою темою у вітчизняній педагогічній та психологічній літературі.

За аналізом Адаменко О. В., та Разорьонової М. В., тематичного спектра дисертаційних досліджень з питань підготовки іноземних студентів (1990-2009 рр.), за останні двадцять років українськими науковцями було захищено 19 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата або доктора педагогічних наук, присвячених проблемам допрофесійної та професійної підготовки іноземних громадян.

Російськими колегами за цей проміжок часу було захищено понад 130 наукових праць [1]. Слід зазначити, що серед означеної чисельності тільки теоретична та практична значущість дослідження Шарової О. І. (м. Орел, 2009 р.) полягає в тому, що одержані результати розширюють наявні подання: про можливість використання на довузівському етапі навчально-дослідницької діяльності як одного із засобів формування готовності іноземних абітурієнтів до навчання в російському вузі; про способи конструювання змісту навчально-дослідницької діяльності; про методи і організаційні форми, що забезпечують готовність іноземних абітурієнтів до навчання у ВНЗ.

Отже, відсутність багатопланового спектра наукових досліджень з питань готовності, як основи довузівської підготовки студентів-іноземців до

навчання у ВНЗ, ускладнює пошук ефективних шляхів розв'язання цієї проблеми, стимулює подолання існуючих суперечностей:

між новими умовами, що характеризуються потребою підготовки конкурентоспроможного, комунікабельного, мобільного, соціально здібного фахівця та недосконалістю довузівської підготовки студентів-іноземців у системі фахової вищої освіти; між визнанням необхідності вдосконалення довузівської підготовки студентів-іноземців до навчання у вищих технічних навчальних закладах та відсутністю науково-методичного супроводу визначення науково-обґрунтованих організаційно-педагогічних умов формування готовності студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у ВНЗ.

Саме тому метою статті вбачаємо, по-перше: аналіз попередніх досліджень психологів та педагогів дефініції «готовність»; по-друге: обґрунтування та аналіз сутності поняття «готовність студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у ВНЗ» та її структурних компонентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існують різні погляди провідних фахівців на обґрунтування дефініції «готовність». З середини минулого століття дослідження цієї категорії набуло актуальності та стало прерогативою висотних психологів. Так, поняття «готовності» до високопродуктивної діяльності в певній області праці та громадського життя Ананьев Б. Г. [2] визначає, як «прояв здібностей». Готовність – це умова успішного виконання професійної діяльності, що повинна формуватися й удосконалюватися людиною.

Суттєвий внесок у дослідженні готовності до діяльності зроблений Максименко С. Д., який зазначає, що готовність до діяльності – стан мобілізації психологічних і психофізіологічних систем людини, які забезпечують виконання певної діяльності. Вчений виокремлює кілька аспектів готовності до діяльності: а) *операційний* – володіння певним набором способів дії, знань, умінь та навичок, а також можливості набуття нового досвіду в межах певної діяльності; б) *мотиваційний* – система спонукальних якостей щодо певної діяльності (мотиви пізнання, досягнення самореалізації тощо); в) *соціально-психологічний* – рівень зрілості комунікативної сфери особистості, вміння здійснювати колективну розподілену діяльність, підтримувати стосунки в колективі, уникати деструктивних конфліктів та ін.; г) *психофізіологічний* – готовність систем організму діяти в цьому напрямі. Кожний стан готовності до діяльності визначається сполученням різних факторів, що визначають різні рівні готовності [7, с. 113].

Видатні психологи Д'яченко М. І. та Кандилович Л. О. [4], які досліджували психологічні проблеми готовності, вводять поняття «настрой», та вважають, що готовність – це настрой особистості на певне поведіння, установка на активні дії, пристосування особистості для

успішних дій у даний момент, які зумовлені мотивами й психічними особливостями особистості. Доцільно навести дефініцію «самонастройка», котру ці видатні психологи розглядають як створення стану, який сприяє виконанню конкретного завдання. Також, неможливо не погодитись з думкою Лозової В. І., яка відзначає що активність людини передбачає певний психологічний стан, який зумовлюється її потребами, мотивами, інтересами, вольовими процесами [12, с. 16].

Отже, готовність до діяльності розглядається по-різному, залежно від змісту діяльності, суб'єкта діяльності, цілей, установок, потреб, умов здійснення діяльності та від специфіки професії. Незважаючи на різноплановість такого особистісного утворення, як готовність, аналіз спектру досліджень з цього питання надає можливість виділити її основні компоненти. Так, більшість авторів пояснюють готовність через сукупність мотиваційних, ціннісних, пізнавальних, креативних, емоційних і вольових якостей особистості, загальний психологічний та фізіологічний стан, що забезпечує спрямованість особистості на виконання певних дій та можливість їх успішного виконання. Наприклад, *готовність до педагогічної діяльності* Євдокимов В. І. розглядає як таку характеристику особистості, яка передбачає позитивне ставлення до педагогічної професії, має необхідні професійні знання, відповідні навички і вміння, спрямованість почуттів, вольових та інтелектуальних зусиль на учнів [6].

У той же час, Біда Д. Д. *готовність учителя до організації навчально-пізнавальної діяльності учнів* трактує і як інтегральне особистісне утворення, комплекс індивідуально-психологічних особливостей, що забезпечують високу ефективність професійного функціонування, і як складову підготовки вчителя до педагогічної діяльності, і як результат підготовки педагога до цього виду діяльності [3]. Як стратегія навчання у ВНЗ розглядається формування *готовності майбутніх фахівців до застосування знань у майбутній професійній діяльності*. Дослідниця Ларіонова Г. О. визначає його як складне особистісне утворення, що є сукупністю ціннісно-мотиваційного, інтелектуального, змістовно-процесуального й операційного компонентів [10]. З урахуванням розуміння професійного самовдосконалення як невід'ємного компонента професійної підготовки фахівців Ігнатюк О. А. [7] запропоновано дефініцію *готовності до професійного самовдосконалення особистості майбутнього інженера* – як особистісне новоутворення, що відображає зміни не тільки у свідомості людини в найбільш повному виявленні вищої потреби в особистісно-професійному розвитку, але й набуття відповідних знань та оволодінні й використанні сукупності вмінь та застосуванні своїх здібностей і потенційних можливостей у діяльності зі створення нового, суспільно значущого продукту, метою якої є самоствердження людини у суспільстві.

Цінними вважаємо і наступні наукові нароби, які певним чином торкаються напряму нашого

дослідження. Так, поняття *готовності до конструкторсько-графічної діяльності* як складної індивідуально-професійної характеристики майбутнього інженера, що включає мотиваційний, практиологічний, емоційно-вольовий, когнітивно-креативний структурні компоненти, характеризується цілісністю, взаємозв'язком, наявністю потенціалу, що дозволяє самостійно вирішувати завдання по створенню й удосконалюванню технічних конструкцій з урахуванням інтелектуалізації й інформатизації виробничих процесів (Єлісеєва О. Ю.) [5]. Дослідженню структури *готовності студентів до науково-дослідної діяльності* присвячено наукові праці Нікітіної О. Ю. Дослідниця визначає наступні компоненти: мотиваційний, що характеризує пізнавальний інтерес, мотивацію дослідницької діяльності; орієнтований, що включає подання про методології наукового дослідження й способах науково-дослідної діяльності; діяльнісний, що визначає володіння вміннями й навичками науково-дослідної діяльності; рефлексивний, що включає самооцінку й самоаналіз власної дослідницької діяльності, визначення шляхів саморозвитку в науковому пізнанні [16].

Готовність старшокласників до професійного самовизначення у сфері технічної діяльності є предметом наукових праць Мачуського В. В. Учений цю дефініцію вважає інтегральним особистісним утворенням, що включає ряд складових компонентів, які формуються і розвиваються взаємозумовлено під впливом сукупності змісту і педагогічних засобів у процесі спеціально організованої навчально-трудоваї технічної діяльності, що має профорієнтаційну спрямованість і забезпечує достатній рівень готовності до професійного самовизначення [14].

Окремо варто відзначити дослідження *готовності старшокласників до свідомого вибору майбутньої професії типу «людина-техніка»* в процесі навчально-виховної роботи має такі компоненти: особистісну готовність яка є показником сформованості відповідної спрямованості, саморегуляції і самооцінки учня, що потребує довготривалого виховання; інтелектуально-діялісну готовність, яка відображає рівень сформованості професійної діяльності (підготовленість) або здатності до її опанування, інформаційну готовність – володіння відповідною актуальною інформацією, яка не стосується індивідуальних характеристик (Куліненко Л. Б.) [9].

Різноманітність дефініцій готовності ускладнює вирішення позначеної мети статті, але сприяє розкриттю поняття. Відмінність у розумінні сутності готовності людини до діяльності пояснюється тим, на якому рівні автори розглядають проблему – функціональному (стан) чи особистісному (якість) [13].

Як певний рівень розвитку особистості готовність до діяльності вивчалася Коломинським Я. Л. [8]. Готовність впливає на ефективність діяльності, але й діяльність у свою чергу сприяє формуванню готовності до успішного її здійснення. З

накопиченням професійного й життєвого досвіду студент усе більше пізнає особливості діяльності, стає готовим до здійснення її в різних умовах, одержуючи додаткові знання, визначаючи можливі труднощі, оптимальні для себе функціональні стани, розставляючи пріоритети в діяльності.

Слід наголосити, що визначення поняття готовності іноземних громадян до навчання ускладнюються вже їхньою належністю до іншої мовної раси, релігії, особливостями менталітету, необхідністю адаптаційних процесів та соціальним станом їх родин в країні походження. Не можна не погодитися із думкою Суригіна А. І., який вказує необхідність розв'язання спільних проблем, притаманних для будь-якого першокурсника та молоді на даному віковому етапі. Вважаємо, що не можна не враховувати і той значний розбіг систем середньої освіти країн світу та України, можливості скорочення терміну навчання та не завжди комфортні умови навчання, пов'язані з комплектацією академічних груп мають вплив саме на довузівську підготовку та готовність до подальшого навчання студентів-іноземців у ВНЗ. Отже, ці особливості без сумніву мають бути враховані при обґрунтуванні дефініції, що розглядається.

Варто відзначити, що готовність студента, як професійно важлива якість особистості є складним психологічним утворенням і містить у собі: а) позитивне відношення до професії, досить стійкі мотиви діяльності; б) адекватність вимог професійної діяльності до рис характеру, здібностей, проявам темпераменту; в) необхідні знання, уміння, навички; г) стійкі професійно важливі особливості сприйняття, пам'яті, уваги, мислення, емоційних, вольових процесів і таке інше [4]. Вчені розглядають готовність й у вигляді психічного стану, що, хоча й не є якістю особистості, все-таки може характеризувати можливості студента вирішувати в умовах навчання завдання, близькі до реальних завдань майбутньої навчальної та професійної діяльності.

Ми поділяємо думку Дьяченко М. І. та Кандиловича Л. О., які відзначають, що психічний стан готовності – це «настрій», актуалізація й пристосування можливостей особистості для успішних дій у цей момент. Готовність як психічний стан особистості студента – це його внутрішня настроєність на певне поведження, установка на активні й доцільні дії. Виникнення й формування стану готовності («настрою») визначається розумінням завдань, усвідомленням відповідальності, бажанням домогтися успіху. Отже, як відзначають учені [4] стан готовності («настрій») включає наступні компоненти: а) пізнавальні (розуміння професійних завдань, оцінка їхньої значимості, значення способів рішення, подання про ймовірні зміни обставин); б) емоційні (почуття професійної честі й відповідальності, упевненість в успіху, наснага); в) мотиваційні (потреба успішно виконати завдання, інтерес до процесу їхнього рішення, прагнення домогтися успіху й показати себе із кращої сторони); г) вольові (мобілізація сил, подолання сумнівів і таке інше).

Охарактеризовані види готовності перебувають у єдності й взаємодіють, до речі, стан готовності є свого роду продовженням стійкої, тривалої готовності.

Таким чином, на етапі довузівської підготовки, формування, розвинення та функціонування готовності до майбутньої навчальної, а потім і професійної діяльності визначається як умовами й завданнями навчання, професії, так і властивостями особистості студента-іноземця, її мотивацією й досвідом. У цілому, формування готовності СІГДП до навчання у вищих технічних навчальних закладах – це формування низки якостей різнобічно освіченої творчої особистості, професійно компетентної, здатної продовжувати освіту засобами нерідної мови в іншомовному соціокультурному середовищі в умовах технічного ВНЗ.

Розглядаючи якості особистості студентів-іноземців, які мають належати випускникам факультетів довузівської підготовки, доцільно враховувати загальні показники якості підготовки фахівців для всіх інженерних спеціальностей ВНЗ, які пропонує на основі методу незалежних експертних оцінок Лопухова Т., такі як: *знання в галузі загально технічних і інженерних дисциплін; уміння використовувати знання за спеціальними дисциплінами для розв'язання виробничих завдань; здатність самостійно одержувати необхідні для професійної діяльності знання з літератури; уміння приймати технічно й економічно обґрунтовані інженерні рішення; готовність прислухатися до думки колег і використовувати їх досвід у професійній діяльності; уміння чітко планувати свою роботу; уміння прогнозувати результати виробничої діяльності в різних ситуаціях* [11]. Отже, із найбільш важливих для фахівців якостей, які формуються в процесі навчання у ВНЗ, експерти найчастіше називають: творчий підхід до розв'язання виробничих завдань; прагнення до самоосвіти.

Складність проблеми готовності полягає у тім, що успіх у новій діяльності не може бути гарантованим тільки переносом вироблених раніше якостей і станів у нову ситуацію. Поряд з актуалізацією якостей, досвіду в новій ситуації спостерігається процес входження в неї. Тому важливим показником готовності студентів-іноземців є як процес придбання навчально-професійної самостійності під час навчання у ВНЗ, так і процес адаптації їх до організаційних та соціально-культурних умов.

Обґрутовуючи структурні компоненти готовності СІГДП до навчання у ВНЗ вважаємо за необхідне зупинитися на наступних наукових напрацюваннях. Так, відповідно до висунутої концепції динамічної функціональної структури особистості, Платонов К.К. розглядає готовність як особливий психічний стан, що забезпечує високу дієздатність, або як психічний стан, що займає проміжне положення між психічними процесами й властивостями особистості, що утворює функціональний рівень, на тлі якого розвиваються процеси, необхідні для забезпечення результативності професійної діяльності. У

структурі готовності вчений виділяє крім моральної готовності, психологічну й професійну [17].

До того ж, Дьяченко М. І. та Кандибович Л. О. виділяють завчасну, загальну, або тривалу готовність і тимчасову, ситуативну (стан готовності). Перша являє собою раніше придбані установки, знання, навички, уміння, мотиви діяльності [4]. На основі її виникає стан готовності до виконання тих або інших поточних завдань діяльності. Тимчасовий стан готовності – це актуалізація, пристосування всіх сил, створення психологічних можливостей для успішних дій у цей момент. Ситуативна готовність – це динамічний цілісний стан особистості, внутрішня настроєність на певне поводження, змобілізованість всіх сил на активні й доцільні дії.

Варто зауважити, що до структури готовності різні дослідники включають понад сорок різних компонентів. Це лише свідчить про неоднорідність цього особистісного утворення та його багато-

рівневий характер [14, с. 7]. Розгляд критеріїв та показників видів готовності до навчання, аналіз наукового добутку з даної проблеми уможливило обґрунтування сутності досліджуваного поняття.

Таким чином, вважаємо, що *готовність студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у вищих технічних навчальних закладах* – це системне цілісне особистісне утворення, що забезпечує успішну діяльність в іншомовному соціокультурному просторі в умовах технічного ВНЗ та зумовлено рівнем розвитку та ефективною мобілізацією всіх психофізіологічних систем, ступенем сформованості різнобічно освіченої професійно компетентної творчої особистості. Вважаємо, що узагальнення матеріалів нашого дослідження, взаємозв'язок компонентів, критеріїв та показників з видами готовності СІГДП до навчання у ВНЗ доцільно представити у табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика структурних компонентів готовності СІГДП до навчання у ВНЗ

Готовність студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у ВНЗ			
Вид	Компонент	Критерії	Показники
1	2	3	4
Мотиваційна готовність	Ціннісно-особистісний	внутрішня мотивація	<i>інтерес до знань</i> (допитливість, любов до знань, прагнення до пізнання світу як духовна потреба); <i>прагнення до новизни; бажання вивчення навчальних дисциплін за фахом; мрія за професією; прагнення до самодетермінації</i> (активності, що йде зсередини, яка відповідає повноцінному розвитку людської особистості); <i>самовладання</i> (наявність вольової риси характеру, почуття власної гідності і відповідальності); <i>прагнення до влади; самоствердження</i>
		зовнішня мотивація	<i>наказ батька; вимоги родини; направлення країни; страх до відрухування; ідентифікація з кумиром; інтерес до спілкування з викладачами; інтерес до спілкування з друзями та знайомими</i>
Адаптаційна готовність	Соціально-психофізіологічний	психологічна адаптація	<i>присутності до нового мовного середовища; самостійність; самоефективність; тривожність; емоційність; сором'язливість; кмітливість; світогляд; спілкування</i> (здатність до взаємодії з людьми, в якій здійснюється обмін думками, почуттями, переживаннями, способами поведінки, звичками); <i>самопрезентація; самосвідомість</i>
		фізіологічна адаптація	<i>працездатність, зовнішній вигляд; загальний стан здоров'я; функціонування фізіологічних систем</i> (присутності до клімату, продуктів харчування, часового поясу, екологічних факторів)
		соціальна адаптація	<i>задоволення потреби особистості в підтримці, солідарності, співчутті, дружбі, приналежності до певної соціальної групи; толерантність</i>
		академічна адаптація	<i>присутності до компонентів педагогічної системи</i> (до викладання дисциплін, формам і методам організаційно-виховної роботи); <i>творчість</i>
		культурна адаптація	<i>присутності до нового етнокультурного середовища, знайомство з традиціями і культурою України; повага до традицій і звичаїв України; такт</i> (почуття міри в поведінці, вміння поводитися, додержувати правил пристойності, яке ґрунтується на чуйному й уважному ставленні до людей)
		правова адаптація	<i>знання, прийняття та виконання правил проживання іноземців в Україні</i>
Теоретична готовність	Когнітивно-семантичний	зміст знань	– <i>мовний</i> 1. оволодіння українською (російською) мовою як «робочою» мовою для подальшого навчання у ВНЗ України за обраною спеціальністю; 2. оволодіння українською (російською) мовою як засобом спілкування; 3. оволодіння українською (російською) мовою як засобом ознайомлення з українськими (російськими) країнознавчими реаліями [20, с. 79]; – <i>професійний</i> (оволодіння термінологічною лексикою через її семантизацію засобами української (російської) мов з опорою на попередній досвід, набутий у процесі навчання рідною мовою та поповнення знань з навчальних дисциплін інженерно-технічного фаху до рівня, необхідного до вступу у ВНЗ України).
		обсяг знань	– <i>Мовний</i> : 1) основні особливості фонетичної системи української (російської) мови; 2) опорні моменти артикуляції російських (українських) звуків; 3) алфавіт, звукобуквені відповідності, основні правила читання; 4) місце наголосу в найбільш уживаних словах; 5) знаки транскрипції й інтонаційної розмітки; 6) національні та свої власні труднощі вимови. – <i>Професійний</i> (за окремими навчальними дисциплінами і їхніми розділами інженерно-технічного напрямку (креслення, математика, фізика, хімія, основи інформатики, країнознавство) [20].

Практична готовність	Процесуально-діяльнісний	якість знань	<ul style="list-style-type: none"> – <i>мовний</i> (сформованість слуховимовляючих умінь та навиків (аудіювання, читання, письмо, говоріння) наприкінці вступного, основного, коректувального курсів) [20, с. 92, 97, 100]; – <i>професійний</i> (вербалізація знань з профільних дисциплін засобами української (російської) мов тобто вміння правильної побудови та вираження думки).
		уявлення про методи наукового пізнання	<ul style="list-style-type: none"> – <i>мовний</i> (отримання мовою навчання інформації про загальні, істотні властивості предмета, його необхідні характеристики і їхнє вираження в системі абстракцій; подання знань у вигляді монологічної мови навчання з використанням наукового стилю); – <i>професійний</i> (наявність дисциплінарно-організованих знань для проведення самостійних навчальних досліджень; теоретичний пошук і поглиблення в сутність досліджуваних явищ; – систематизація й формування спеціальних предметних умінь (рішення певних пізнавальних, практичних і навчально-дослідницьких завдань, підготовка доповідей, логічних опорних систем, колективних проєктів, умінь користуватися дослідницьким інструментарієм; – – здатність визначення поля пошуку рішення; можливість подання знань у вигляді математичної символіки, фізичних і хімічних формул; використання загальношкільських прийомів мислення (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, індукція, дедукція та ін.).
	мовно-комунікативні якості	<ul style="list-style-type: none"> – <i>мовний</i> (лексико-граматичні умінь); – <i>предметно-мовний</i> (володіння мовною основою наукових текстів, умінь вести діалог і монолог на професійні теми); <i>прагматичний</i> (наявність професійної мови; умінь використовувати термінологію і лексику фахових дисциплін, які вивчаються у певних ситуаціях спілкування). 	
	організаційні якості	<ul style="list-style-type: none"> – <i>морально-діловий</i> (свідомий вибір, рішення, оцінка, вчинок, моральна позиція); – <i>особистісно-діловий</i> (самоконтроль, самоаналіз, самоорганізація, планування). 	
технологічні якості	операційні якості	<ul style="list-style-type: none"> – <i>операторно-діловий</i> (увага, пильність, сенсорне розрізнення, зорово-рухова координація); – <i>операційно-практичний</i> (застосування знань, умінь, навичок і методів наукового пізнання для виконання практичних або контрольних завдань). 	
	технологічні якості	<ul style="list-style-type: none"> – застосування словників, навчальної, довідкової, технічної, наукової літератури та інтерактивних засобів інформації у навчально-дослідницькій діяльності; – використання бібліотечних фондів. 	

Отже, обґрунтовано дефініцію та у таблиці 1 реально розкрито її структурні компоненти, критерії та показники видів готовності СІГДП до навчання у ВНЗ. Слід відзначити, що усі чотири види готовності до навчання мають постійно вдосконалюватися та розвиватися не тільки усіма суб'єктами освітнього процесу – викладачами, студентами-іноземцями, але й має бути модифікована, вдосконалена та успішно функціонувати цілісна система організаційних, навчальних та виховних заходів довузівської підготовки.

Висновки з даного дослідження і перспективи

подальших розвідок у даному напрямку. Проведений аналіз підтверджує багатоплановість досліджень поняття «готовність», та водночас підкреслює недостатність інтересу з цього питання українських дослідників стосовно саме студентів-іноземців груп довузівської підготовки. Обґрунтування сутності поняття «*готовність студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у ВНЗ*» та визначення її структури уможливило застосування критеріально-рівневого підходу задля подальшого дослідження формування готовності СІГДП до навчання у технічних ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаменко О. В. Аналіз тематичного спектра дисертаційних досліджень з питань підготовки іноземних студентів в Україні (1990-2009 рр.) / О. В. Адаменко, М. В. Разорьнова // Вісник Дніпропетровського унів. економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». – Дніпропетровськ : Вид. ДУЕП імені Альфреда Нобеля, 2011. – № 1(1). – С. 5–9.
2. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М. : Наука, 1977. – 380 с.
3. Біда Д. Д. Формування готовності вчителів природничих дисциплін до організації навчально-пізнавальної діяльності учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Дарія Дмитрівна Біда. – Вінниця, 2010. – 230 с.
4. Дьяченко М. И. Краткий психологический словарь: личность, образование, самообразование, профессия / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Мн. : «Хэлтон», 1998. – 399 с.
5. Елисеева Е. Ю. Формирование готовности студентов технических вузов к конструкторско-графической деятельности: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Елена Юрьевна Елисеева. – Нижний Новгород, 2007 – 252 с.
6. Ефективність навчання студентів : [навч. посіб.] / [Євдокимов В. І., Пономарьова Г. Ф., Луценко В. В., Агапова Т. П., Трофімова О. Є.] ; за ред. В. І. Євдокимова. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2004. – 222 с.
7. Ігнатюк О. А. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика [текст] : [монографія] / О. А. Ігнатюк. – Харків : НТУ «ХПІ», 2009. – 432 с.
8. Коломинский Я. Л. Социально-психогическая готовность к труду / Я. Л. Коломинский // Вопросы психологии. – 1985. – № 5. – С. 14.
9. Куліненко Л. Б. Формування готовності старшокласників до свідомого вибору майбутньої професії типу «людина-техніка» в процесі навчально-виховної роботи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Лілія Борисівна Куліненко. – Ізмаїл, 2002. – 230 с.

10. Ларионова Г. А. Формирование готовности студентов вуза к применению знаний в профессиональной деятельности (На материале математики и физики для специальности 030500.01 «Профессиональное обучение»): дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Галина Александровна Ларионова. – Челябинск, 2005. – 328 с.
11. Лопухова Т. Диагноз качества подготовки специалиста / Т. Лопухова // Высш. образование в России. – 2001. – № 4. – С. 28–34.
12. Лозова В. І. Пізнавальна активність школярів: (Спецкурс із дидактики): [навч. посібник для пед. ін.-тів] / В. І. Лозова – Х. : Основа, 1990. – 86 с.
13. Маргіта Н. М. Критерії готовності майбутніх вихователів до організації експериментування старших дошкільників / Н. М. Маргіта // Наука і освіта // Спец. випуск наук.-практ. журн. Південного наук. центру АПН України, Одеса, 2011. – № 6/СП. – С. 155–157.
14. Мачуський В. В. Формування готовності старшокласників до професійного самовизначення у сфері технічної діяльності в позашкільних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / В. В. Мачуський. – Київ, 2001. – С. 15.
15. Навчальні програми (довузівська підготовка іноземних громадян) / [Відпод. ред. Б. А. Циганок]. – Частина 2. – К. : Політехніка, 2005. – 168 с.
16. Никитина Е. Ю. Формирование готовности студентов педагогического вуза к научно-исследовательской деятельности средствами проблемного обучения : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Елена Юрьевна Никитина. – Новокузнецк, 2007. – 198 с.
17. Платонов К. К. Социально-психологический аспект проблемы личности в истории советской психологии / К. К. Платонов // Социальная психология личности / Отв. ред. М. И. Бобнева, Е. В. Шорохова. – М., 1979. – 344 с.

Рецензенти: Мещанінов О. П., д.пед.н., професор;
Лебідь С. Г., к.пед.н., доцент.

© Ігнатюк О. А.,
Сладких І. А., 2011

Дата надходження статті до редколегії 16.09.2011 р.